

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Психологія командної взаємодії та фасилітація процесів»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 120 годин, 4 кредити ЄКТС. 2 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	доцент кафедри, к.псих. н. Пивоварчик Ірина Михайлівна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально- методичну роботу кафедри 067-728-56-12 E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Лаборант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення дисципліни "Психологія командної взаємодії та фасилітації" є психологічні закономірності формування, функціонування та розвитку команд, механізми групової динаміки, методи та технології фасилітації командних процесів, а також психологічні аспекти лідерства та управління командою.

Дисципліна охоплює теоретичні основи командної роботи, практичні методи діагностики командних процесів, технології розвитку командної ефективності, конфліктологію в командному середовищі, а також сучасні підходи до фасилітації як методу керування груповими процесами.

Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувачів освіти системних знань про психологічні основи командної взаємодії, розвиток практичних навичок фасилітації командних процесів та підготовка фахівців, здатних ефективно працювати в команді та керувати командними процесами в різних професійних сферах.

Завдання дисципліни:

1. Засвоєння теоретичних основ психології команди та групової динаміки
2. Вивчення етапів формування та розвитку команди
3. Ознайомлення з сучасними теоріями лідерства та командного управління
4. Опанування методології фасилітації командних процесів
5. Вивчення психологічних аспектів конфліктів у командах
6. Розвиток навичок аналізу командних процесів

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

7. Формування здатності до ефективної командної комунікації
8. Розвиток лідерських якостей та навичок управління командою
9. Формування навичок фасилітації групових процесів

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

Знати:

- Теоретичні основи психології команди та групової динаміки
- Етапи розвитку команди та їх психологічні особливості
- Ролі в команді та їх функціональне значення
- Психологічні механізми командної згуртованості та ефективності
- Теорії лідерства та стилі управління командою
- Основи конфліктології в командному середовищі
- Методи діагностики командних процесів
- Теоретичні засади фасилітації та її види
- Технології проведення командних зустрічей та нарад
- Особливості роботи з різними типами команд
- Психологічні аспекти командного прийняття рішень
- Методи розвитку командної ефективності

Вміти:

- Аналізувати структуру та динаміку команди
- Діагностувати рівень розвитку команди
- Визначати ролі учасників команди
- Ідентифікувати конфліктні ситуації в команді
- Оцінювати ефективність командної роботи
- Застосовувати техніки фасилітації групових процесів
- Модерувати дискусії та мозкові штурми
- Керувати процесом прийняття командних рішень
- Розв'язувати конфлікти в команді
- Ефективно спілкуватися в командному середовищі
- Активно слухати та надавати зворотний зв'язок
- Презентувати ідеї в команді
- Ставити запитання для стимулювання дискусії
- Делегувати завдання та відповідальність
- Створювати психологічно безпечне середовище
- Підтримувати високий рівень залученості команди
- Розвивати потенціал членів команди

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, аналіз кейсів; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1: Основи психології команди та командної взаємодії

Концептуальні основи командної психології. Типологія команд та їх психологічні характеристики (функціональні команди, кросфункціональні, самокеровані, віртуальні, тимчасові проєктні команди). Психологічні переваги командної роботи. Виклики та проблеми командної роботи (Соціальне лідарство та ефект зайця; Групове мислення та конформізм; Міжособистісні конфлікти та суперництво; Проблеми координації та комунікації; Втрата індивідуальної ідентичності). Історичний розвиток командного підходу.

Тема 2: Етапи розвитку команди та групова динаміка

Модель Такмана: класичний підхід до розвитку команди (Forming, Storming, Norming). Високоєфективний етап та розпад команди. Альтернативні моделі розвитку команди (Модель Катценбаха-Сміта, Спиральна модель, Модель життєвого циклу команди Херсі-Бланшара). Групова динаміка: механізми та закономірності. Діагностика етапу розвитку команди.

Тема 3: Ролі в команді та лідерство

Теорія командних ролей Белбіна. Функціональні та дисфункціональні ролі. Баланс ролей у високоєфективних командах (принцип доповнення ролей, покриття всіх ключових функцій, гнучкість та взаємозамінність, розвиток мультирольової компетентності). Лідерство в командному контексті. Розподілене лідерство та емоційний інтелект.

Тема 4: Комунікація та прийняття рішень у команді

Модель та особливості командної комунікації. Бар'єри ефективної комунікації (семантичний, психологічний, організаційний, технічний та культурний). Невербальна комунікація в груповому контексті. Психологічні особливості групового прийняття рішень. Методи командного прийняття рішень (консенсус, мажоритарне голосування, експертне рішення, авторитарне рішення, делегування рішень, техніки структурованого прийняття рішень).

Тема 5: Конфлікти в команді: діагностика та управління

Природа та джерела командних конфліктів. Типологія командних конфліктів. Динаміка розвитку конфлікту. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях (модель Томаса-Кілменна). Ефективність різних стратегій. Методи врегулювання командних конфліктів (структурні методи, міжособистісні, внутрішньоособистісні, роль лідера, медіація).

Тема 6: Мотивація та ефективність команди

Теоретичні основи командної мотивації. Фактори командної мотивації. Командна ефективність: критерії та показники (об'єктивні, суб'єктивні). Модель ефективної команди Хакмана. Методи підвищення мотивації команди (Цілепокладання та управління за цілями; Делегування та розширення повноважень; Система визнання та винагород; Створення можливостей для навчання; Формування корпоративної культури; Командні активності та team building; Зворотний зв'язок та коучинг). Оцінка та вимірювання командної ефективності.

Тема 7: Різноманітність та інклюзивність у команді

Концепція різноманітності у командах. Види різноманітності. Переваги та виклики різноманітності. Психологічні аспекти міжкультурної взаємодії (культурні розміри Хофстеде в командному контексті, стереотипи та упередження, атрибуція та інтерпретація поведінки, внутрішньогрупові та міжгрупові процеси). Управління різноманітністю в команді. Гендерні аспекти командної роботи. Інклюзивні практики в командній роботі.

Тема 8: Основи фасилітації: теорія та методологія

Концептуальні основи фасилітації (Групова динаміка Левіна, Гуманістична психологія Роджерса, Системний підхід та теорія складності). Роль та функції фасилітатора. Принципи ефективної фасилітації. Типи фасилітованих сесій (Стратегічне планування та цілепокладання; Мозкові штурми та генерація ідей; Вирішення проблем та прийняття рішень; Врегулювання

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

конфліктів та медіація; Team building та розвиток команди; Зміни та трансформація організації; Навчання та розвиток компетенцій). Етичні аспекти фасилітації

Тема 9: Інструменти та техніки фасилітації

Техніки початку та закінчення сесій. Техніки генерації ідей та креативності. Техніки структурування та аналізу. Техніки прийняття рішень. Техніки управління груповою динамікою.

Тема 10: Управління змінами та опорою у командах

Природа опору змінам. Стадії прийняття змін командою. Типи опору та їх прояви (відкритий, прихований, конструктивний). Фасилітація процесів змін. Техніки роботи з опорою. Методи залучення команди до процесу змін. Підтримка команди під час трансформацій. Роль фасилітатора у процесах змін.

Тема 11: Командний коучинг та розвиток

Принципи командного коучингу. Філософія командного коучингу. Етапи командного коучингу. Технології розвитку командних компетенцій. Планування розвитку команди. Техніки розвитку командних навичок. Зворотній зв'язок у командному контексті.

Тема 12: Оцінка ефективності фасилітації та перспективи розвитку

Критерії та методи оцінки ефективності фасилітації. Багаторівнева модель оцінки ефективності. Кількісні методи оцінки. Якісні методи оцінки. Професійний розвиток фасилітатора та майбутні перспективи. Етичні аспекти професії фасилітатора. Сучасні тенденції у фасилітації.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Андрущенко Т.І., Волков О.Г. (2019). Психологія команди: теорія та практика. Київ: Видавничий дім "Слово", 320 с.
2. Балл Г.О., Медінцев В.О. (2020). Психологія групової взаємодії та лідерства. Київ: Генеза, 280 с.
3. Васильєв І.Б. (2021). Фасилітація: мистецтво керування групою. Харків: Ранок, 245 с.
4. Гончарук Н.М., Петренко О.В. (2022). Командна робота в організації: психологічний аспект. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 195 с.
5. Дмитренко К.А. (2020). Психологія командоутворення в сучасних організаціях. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 167 с.
6. Жорняк О.С., Кириченко В.І. (2021). Конфлікти в команді: діагностика та управління. Одеса: Астропринт, 210 с.
7. Карамушка Л.М., Толков О.С. (2022). Психологія організаційного розвитку: командний підхід. Київ: КНЕУ, 298 с.
8. Кононець М.О. (2020). Діагностика та розвиток команди: практичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 188 с.
9. Левченко В.В., Боярчук О.М. (2021). Фасилітація як технологія розвитку команди. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 156 с.
10. Мамчур К.В. (2022). Сучасні підходи до формування ефективної команди. Запоріжжя: Просвіта, 174 с.
11. Нестуля С.І., Нестуля О.О. (2020). Групова динаміка та командні процеси. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 221 с.
12. Орбан-Лембрик Л.Е. (2021). Психологія управління: командний аспект. Івано-Франківськ: Плай, 267 с.
13. Семиченко В.А., Заброцький М.М. (2022). Психологічні аспекти створення високоефективних команд. Київ: Генеза, 234 с.
14. Ткаченко О.М. (2021). Фасилітація як інноваційна технологія групової роботи. Суми: Університетська книга, 162 с.
15. Хміль Ф.І., Попов С.А. (2020). Командний менеджмент: психологічні основи. Київ: Академвидав, 276 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Додаткова:

1. Бех І.Д., Журба К.О. (2021). Виховання особистості в команді: психолого-педагогічний аспект. Київ: Либідь, 145 с.
2. Виноградова О.Є. (2020). Креативність у командній роботі: психологічний аналіз. Одеса: Фенікс, 127 с.
3. Гордієнко О.І. (2022). Психологічна безпека в команді: теорія і практика. Київ: Університет "Україна", 158 с.
4. Дружинін В.М., Савченко О.П. (2019). Мотивація командної діяльності: соціально-психологічний аспект. Київ: Грамота, 171 с.
5. Єфімова Н.С. (2021). Гендерні аспекти командної роботи. Харків: Основа, 134 с.
6. Іванченко Г.В. (2019). Емоційний інтелект лідера команди. Київ: Центр учбової літератури, 152 с.
7. Кайдалова Л.Г., Щербак Т.І. (2020). Інноваційні технології розвитку команди. Харків: НФаУ, 186 с.
8. Ложкін Г.В., Спасенников В.В. (2022). Організаційна психологія: командний вимір. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 243 с.
9. Максимчук Б.А., Гусак Л.П. (2019). Психологічні основи командної роботи педагога. Вінниця: Планер, 203 с.
10. Москальова Л.Ю. (2019). Комунікативні стратегії в командному середовищі. Київ: Кондор, 152 с.
11. Панчук О.П. (2021). Цифрові команди: психологічні особливості віртуальної взаємодії. Вінниця: Твори, 167 с.
12. Петровська І.Р. (2019). Розвиток лідерських компетенцій у командному середовищі. Тернопіль: Астон, 139 с.
13. Романовський О.Г., Гура Т.В. (2020). Психологія командної взаємодії у вищій школі. Харків: НТУ "ХПІ", 185 с.
14. Рибалка В.В., Сергєєнкова О.П. (2020). Акмеологічні основи розвитку команди. Київ: Центр учбової літератури, 189 с.
15. Ярошенко Н.М. (2019). Психологія міжособистісної взаємодії в команді. Чернігів: Десна Поліграф, 198 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. База даних Ukrainian Research and Academic Network. Режим доступу: <https://uran.ua/~eng/net-org.htm>
3. Українська асоціація фасилітаторів. Режим доступу: <https://www.facebook.com/NationalAssociationofFacilitatorsUkraine/>
4. Спілка психологів України. Режим доступу: <https://www.uapsy.org/>
5. Асоціація організаційних психологів України. Режим доступу: <http://uaoppp.com.ua/>
6. Журнал "Організаційна психологія. Економічна психологія". Режим доступу: <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/oprep>
7. Журнал "Психологія і особистість". Режим доступу: <https://psychpersonality.pnpu.edu.ua/>
8. Журнал "Актуальні проблеми психології". Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.